De rättframma och inkännande porträtten av de unga hammarkulleborna av idag är fascinerande i sin lyskraft.

HAMMARKULLEN – 40 år senare

Jens S Jensen

Utgivare: Hasselblad center
Curator: Dragana Vujanovic
Grafisk form: Greger Ulf Nilsson
Utställning: 31. augusti – 13. oktober 2013

Jens S Jensens bild- och textsvit med bas i Hammarkullen har nu kommit till definitivt bokslut efter 40 år. Den har spänt över Jensens hela karriär från nyutexaminerad arkitekt i efterdyningarna efter 1968-rörelsen fram till ett mångkulturellt och postmodernt 2000-tal.

Jensen har gett ut tre böcker tidigare med hammarkullematerialet. *Hammarkullen* från 1974 i den klassiska serien *Aktuell fotolitteratur*. 1982 kom *Ljuva drömmar – Hammarkullen åtta år senare* med återbesök och uppföljning av människorna i första boken. Konceptet bibehölls 1994 i *Tänk om allting var underbart – Hammarkullen 20 år senare* och får slutpunkt i den aktuella utställningen som bifogar en något mindre omfångsrik katalog som trycksak.

Såhär sammanställt ger materialet en mångfacetterad bild av rekordårens samhällsutveckling och historiens förlängning in i vår tid. De enskilda människoödena ger en gripande och talande bild av den arbetar- och medelklass som skapade sin hembygd i miljonprogrammets utopiskt planerade stadslandskap. I dagens förenklade, komprimerade och glömska bild av Förorten är det alltför lätt att tappa bort hur den i ursprunget såg och vem som bodde här. Det mångkulturella samhället av idag får Jensen inte riktigt med på djupet i sin svit. Tyngdpunkten ligger på nybyggarna från 1970- och 1980-talen och deras historier, men de senare decenniernas hammarkullebor figurerar ändå tydligt i de senare bilderna. De rättframma och inkännande porträtten av de unga hammarkulleborna av idag är fascinerande i sin lyskraft. Här ligger den samtida politiska sprängkraften i Jensens arbete.

Hammarkullen, 1973. © Jens S Jensen

Jensens bildspråk går genom decennierna från estetiserad svartvit dramatik till chosefri digital färgfotografi. De enskilda bilderna tappar i konstnärligt värde och visuell sprängkraft, men bidrar till en minskad objektifiering och lämnar plats för mellanrum i berättelsen. Det är välgörande att en så prestigefylld institution som Hasselblad center har tagit hand om presentationen av slutfasen och bokslutet i Jensens hammarkullearbete. Som exilgöteborgare kan jag säga: det hade aldrig hänt i Stockholm.

Jensen är inte bara bildmakare, han arbetar snarare journalistiskt. Intervjuer och samtal har varit tillsammans med fotografin från början. Denna växelverkan skänker ett mångfacetterat och personligt berättande, Jensens patos lyser hela tiden igenom. I helheten ser man också Jensens egen resa. Han gav sig ut i Förorten som ung och idealistisk arkitekt i 1968-rörelsen. Hans första bilder följer mallen för den demagogiska förortsdramaturgin, med ensamma barn i öde och kala stadslandskap. De svartvita bilderna är ganska hårt stiliserade och dramatiserade. Men ganska snart händer det något, vilket Jensen också beskriver. Han intresserar sig mer för människorna än för miljöerna,

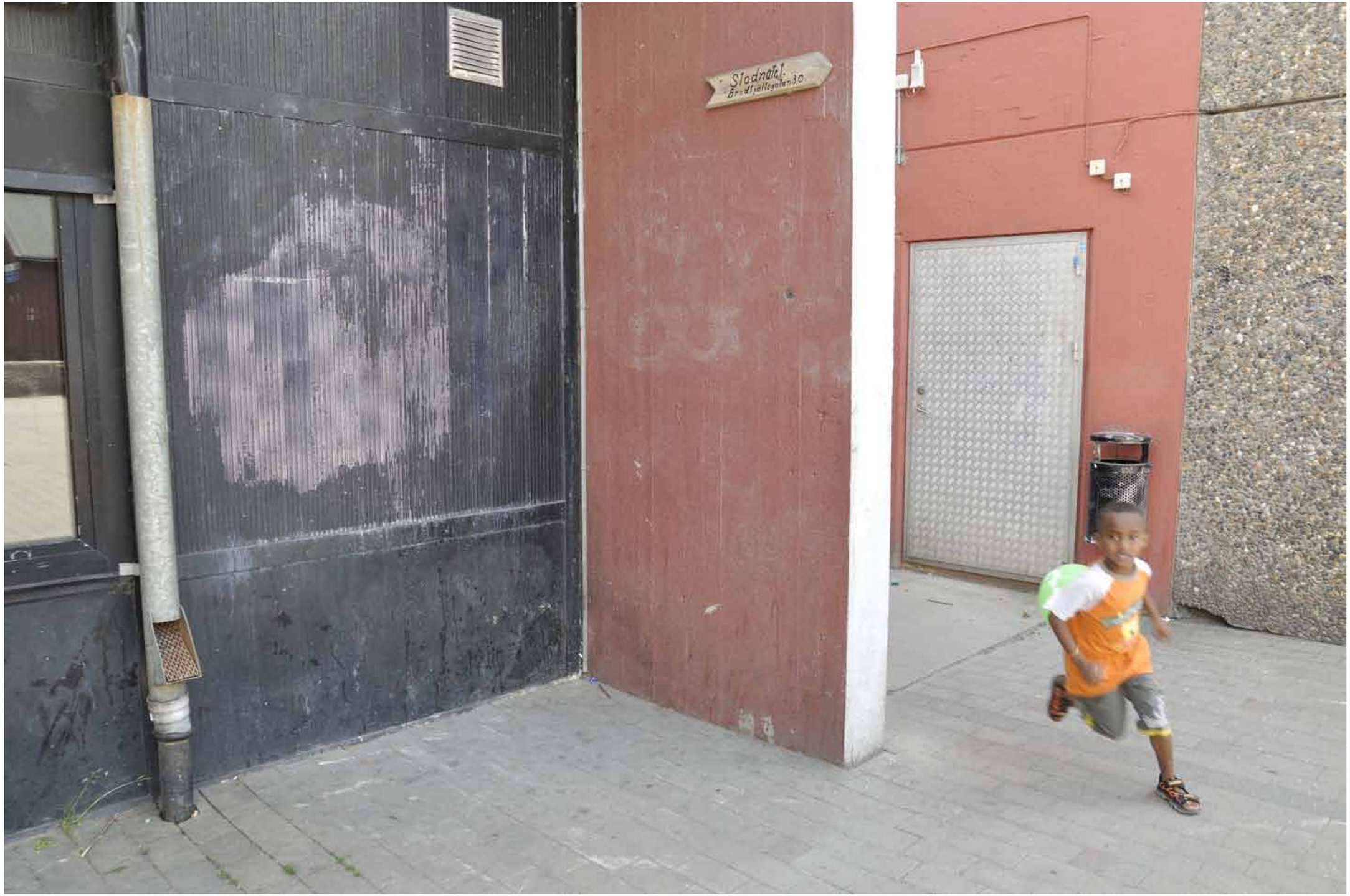

Hammarkullen, 2010. © Jens S Jensen

Jesper, 3 år. Hammarkullen 1973.
© Jens S Jensen

Karneval, Hammarkullen 2010.
© Jens S Jensen

De enskilda bilderna tappar i konstnärligt värde och visuell sprängkraft, men bidrar till en minskad objektifiering och lämnar plats för mellanrum i berättelsen.

han skildrar möten och mänsklighet istället för avsaknaden av samma sak. Egentligen blir platsen Hammarkullen och berättelsen om Hammarkullen ganska snart underordnad, även om den som gemensam nämnare är självklar.

Man skulle önska att fler ur Jensens generation hade fått göra samma resa, hade den djupa och komplexa erfarenhet av vår moderna historia som ryms i hammarkullesviten. Förortsdemagogin och de tjocka lagren av förlamande vulgärbilder tycks ha ett evigt liv. Trots att de gång på gång nedkämpas dyker de snart upp i nya populisters avsiktsförklaringar. Jensens svit är här en tung motvikt, en berättelse som inte förenklar och lägger tillrätta den moderna stadens erfarenheter och behov efter tidens kortsiktiga strömningar. Hammarkullesviten kan läggas till bygget av Förortens och modernitetens historia som en grundsten. ■

Pär Eliaeson